

РЕЦЕНЗИЯ

Относно: участие в конкурс за придобиване на академична длъжност Професор по Професионално направление 3.8. „Икономика”, научна специалност „Икономика и управление”.

От проф.д-р Радостина Бакърджиева, секция „Икономика на фирмата” към Институт за икономически изследвания към БАН, член на научно жури, определено със заповед № 372 на Ректора на МГУ „Св. Иван Рилски” проф. д-р Ивайло Копрев.

Юли Радев е доцент в Минно-геоложки университет «Св.Иван Рилски». Завършил е Висш минно-геоложки институт през 1990 г. Придобива образователна и научна степен Доктор през 1997 г. Преминава през всички йерархични степени- асистент /1998/, старши асистент /1998/, главен асистент до 2005 г. Получава научно звание Доцент през 2005 г.

Владее руски, английски и немски език.

Член е на Българска Асоциация Природен газ и други авторитетни международни институции.

1. Общо представяне на публикуваните материали

Представен е систематизиран според изискванията на НАЦИД панел от научни и приложни публикации, класифициран по съвременни изисквания. Всички публикации без изключение са посветени на изключително актуална проблематика, която е на дневен ред както в България, така и в страните-членки на Европейския съюз.

Представената научна продукция се отличава в висока степен на интердисциплинарност. В нея се пресичат научни познания по дисциплини като Макроикономика, Микроикономика, Икономика и управление, Екология, Устойчиво развитие, които обаче са умело пресечени с отраслово значими дисциплини като Икономика и управление на минералните ресурси, Газов сектор в България и Европа, Минно-енергийна индустрия и др.

Именно в сечението на общоикономическите теории и концепции с професионално значимите за МГУ дисциплини се крие уникалността на представената научна продукция, което я отличава съществено от други научни публикации.

Съобразно изискванията на НАЦИД, Закона за развитие на академичния състав в Република България и новия Правилник за прилагане на Закона за развитие на академичния състав на Република България научната продукция е систематизирана в панели, като доказателство за изпълнение на количествените критерии на горепосочените институционални документи.

Представени са 1 основен монографичен труд /В. I .1/ и 3 монографии / Г. I.1, Г. I .2, Г. I .3/, 37 статии в нереферирани издания с научно рецензиране / Г. II./, 14 доклади в сборници от научни конференции /Г. III/, цитирания по съответните подразделения /Д /, участия в национални и международни проекти /Е/, 2 учебника и множество лекционни курсове, както и научно ръководство на успешно защитил докторант.

Научната продукция има три основни фокуса:

- теоретико-методологичен с топ-център систематизация на икономически теории,
- практико-приложен с фокус приложни измерения, като например икономически оценки на инвестиционни проекти на хранилища на природен газ, оценка на ценообразуването на топлоподаването и електричеството от ТЕЦ, включително социални аспекти и задълбочена регулаторна рамка, икономическа оценка на латеритно-никелово находище,
- иконометричен- разработване на иконометрични модели на икономически явления и процеси за оценка на въздействието на ограничените природни ресурси върху икономическия растеж.

Научната продукция е разработена въз основа на прилагането на разнообразни методи и научни подходи- контент анализ, системен, количествен, сравнителен и регресионен анализ, иконометрични и статистически методи.

2. Характеристика на научната, научно-приложна и педагогическа дейност

Налице са комплекс от аргументи, които обуславят национално значимата научна ценност на представените научни публикации– не докрай постигната консолидация за теоретичните концепции и отношението на автора в тази насока, систематизация на нови икономически теории, емпирични изследвания с предварително заложи хипотези, апробирани чрез изследване на конкретни фирми в реална икономическа среда, самостоятелно разработена методология за икономическа, социална и екологична оценка на добивни компании и обработка на панел от фирмени

оценки с цел дефиниране на изводи и конкретни препоръки към мениджърите на наблюдаваните фирми и добивния отрасъл като цяло.

Целта на научно изследване в монографията „Ограничеността и растежът” е разкриването на въздействието, което оказва ограничеността на природните ресурси като основен производствен фактор върху икономическия растеж в контекста на устойчиво развитие и екологичното въздействие с измерение създаването на благоприятна среда за живеене. Разработеният ендегенен модел на устойчиво развитие надскача неокласическите концепции /Рамзи-Кас-Купманс/ и предлага нови икономически алтернативи с приоритет-създаване на благоприятна среда за живеене. /с.45/ Моделът на оптималния добив надгражда постановките на Кейнс, като ги обогатява с нови възгледи относно постигането на равновесни условия за добив и потребление на ресурсите.

Направена е системна класификация на основните индикатори на ограничените ресурси- физически и икономически. Като основен фактор за физическото изчерпване на ресурсите е посочено високото търсене, което изисква разкриване на алтернативи за заместване на ресурсите, което е свързано с разходи по разкриване на находища, съхраняване и заместване. /с.33/

Специално внимание е отделено на модела на оптималния добив /Хотелинг/, който е представен с разширения под формата на емпирични тестове и приложения. /с.95/

Представена е разработена самостоятелно от автора концептуална рамка на ендегенния модел на устойчиво развитие, която обвързва в единство природата и човека, икономическите и екологични процеси. /с.118/

Систематизирани са критериите за дефиниране на благоприятна среда за живеене, според които е нужна екологична оценка на степента на замърсяване и състоянието на екосистемите. / с.144/

С актуалност се отличава оценката на обезпечеността на световната икономика с енергийни и минерални услуги при отчитане на съотношението цени- разходи-инвестиции. /с.164/

В монографията „Теория на неравновесието: Перспективи пред газовия сектор в Европа” са систематизирани икономически теории, разкриващи механизма на пазарното неравновесие /Маршал, Валрас Хикс/, както и теорията за завършените пазари /Ароу, Дебрю/, теориите за временното равновесие и рационалните очаквания. Специално внимание е отделено на институционалната теория с ядро същност и модели

на пълни и непълни договори, включително правни аспекти на договарянето, теории, които намират приложение в реалния процес на международни енергийни контракти. /с.66-77/ Разкрита е ролята на пълните договори при взаимодействието принципал – агент /Харт/, както и конфликтите, които могат да възникнат в резултат от непълните договори в условия на асиметрия на информация. Направена е директна релация с предпоставките за съблюдаване на правата на собственост, включително остатъчните права на контрол. Авторът се присъединява към критиците на Коуз, според когото договорите са пълни и всеобхватни. Според него теоретичните постановки на Гросман и Харт се отличават с по-висока степен на обективност, защото е невъзможно предварителното пълно договаряне на всички аспекти на доставките. Направена е логическа връзка с теорията на транзакционните разходи / Уилямсън/ и е представена най-утвърдената класификация на транзакционните разходи- преди и след сделката с фокус идентификацията на агентите ./с.85/

В същата монография са очертани състоянието и динамиката на газовия сектор в Европа- организационна структура, европейски модел. Направена е актуална оценка на търсенето на природен газ, включително на търсенето от европейските домакинства. Оценени са ефектите на фискалната политика в европейската търговия с природен газ в контекста на енергийните данъци. Направена е систематизация и сравнителен анализ между цените на внос на природен газ в Европа. /с.160/ Очертани са тенденциите на либерализация на газовия сектор в Европа / с.167/

В монографията „Динамично неравновесие. Макроикономически есета след финансовите кризи 2007-2011” динамичното неравновесие се ситуира като предпоставка за възникване на финансови кризи. Изследвана е релацията между бизнес циклите като фактор, предопределящ икономическия растеж в духа на новия неокласически синтез. Анализирани са новата теоретична рамка на динамичното неравновесие в резултат от съпоставяне на стария и новия неокласически синтез. /с.96/

Направен е анализ на въздействието на динамичното неравновесие върху възникващия дисбаланс между инвестиции и спестявания. / с.119/

Разкрито е взаимодействието между динамичното неравновесие и монетарната политика, която се явява балансър при възникващо небалансирано съответствие между инвестиции и спестявания. /157 с./

В монографията „Икономически анализ на проекти за подземни хранилища на природен газ в България. Състояние и ценообразуване на топлоподаването и електричеството от ТЕЦ в Европа” е представена и приложена самостоятелно

разработена от автора методология за икономическа оценка на проекти за изграждане на хранилища на природен газ. Приложена е методика „изследване на конкретен фирмен случай”, която въз основа на конкретни индикатори позволява обективна авторова оценка на реални проекти по изграждане на хранилища на природен газ в България- „Галата”, „Българево”, „Дуранкулак”, „Крапец”, „Тюленово”.

Приложеният икономически инструментариум е богат и разнообразен, обоснован на иконометрични методи. Монографичният труд е спечелил от това, че приложният компонент е формиран комплексно върху оценки, направени въз основа на конкретна фирмена информация и рефлектира в конкретни предложения за усъвършенстване на мениджмънта.

Системната аргументация за положителната оценка на научната продукция на доц. Радев се основава на:

1. Актуалност на проблематиката. Висока компетентност при представянето, интерпретирането, систематизацията и критична оценка на автора на литературни източници чрез прилагането на синергичен анализ- теоретичен и иконометричен- при постигане на оптимален баланс между тях.
2. Логическа системност на научната продукция. Постигната е висока степен на съответствие между теоретичните аспекти и приложния компонент в емпиричната част, доказващ заложените тези и хипотези на автора.
3. Аргументираност на оценките и препоръките въз основа на първична информация от изследваните добивни компании.
4. Разработване на самостоятелна методика за икономическа и екологична оценка на компании от сектор Добивна индустрия.
5. При прилагане на специализирана програма не се откриват признаци на плагиатство.

Всичко това доказва не само изпълнение на количествените критерии за оценка, но и висока степен на покриване на качествените критерии и изисквания, които се поставят към кандидатите за академична длъжност Професор. А доц. Радев напълно покрива и най- високите изисквания в това отношение.

Доц. Радев заявява участие в 7 национални и 2 международни изследователски проекта, както и е ръководител на Изследователски проект, финансиран от НИС към МГУ «Св. Иван Рилски»

3.Учебна и преподавателска дейност.

Не по-малко значима е педагогическата активност на доц. Радев. Той преподава и на бакалаври, и на магистри дисциплини като Икономика и управление, Икономика и управление на околната среда, Основи на управлението, Икономика на минералните и енергийни ресурси, Икономика на въглеродородните суровини, Икономика и управление на газаразпределителна компания, Устойчиво развитие, Индустриален маркетинг.

Доц. Радев е активно ангажиран с обучението на докторанти и научен консултант, с което допринася за подготовката на млади научни работници.

Доц. Радев е автор на 2 учебника.

В «Бизнесикономика и финансово управление / приложения за минералните и енергийни ресурси/» предмет на анализ са теорията на търсенето като потребителски избор, несигурност и информация. /с.40/ Направена е съпоставка между производствената функция и функцията на разходите. /с.54/ Чрез сравнителен анализ са разкритите основните характеристики на свършените, монополните и олигополните пазарил /с.97/ Разкрит е механизмът на ценообразуване на нефта, респективно природния газ на международните пазари. /с.133/ Въз основа на транзакционна таблица е построен енергиен модел с цел оценка на енергийната интензивност на домакинските разходи като функция на дохода / крайно търсене, нови енергийни технологии, респективно енергийни данъци, както и анализ и оценка на алтернативни енергийни програми /175 с./ Анализирана е концепцията за лихвения процент и неговото отражение върху финансовия риск. /206 с./ Направен е задълбочен сравнителен анализ между краткосрочно и дългосрочно финансово управление. / с.259/ Систематизирани са основните акценти на финансово управление на миннодобивна компания. /с.282/

В «Икономика и управление на минералните ресурси» е систематизирана концепцията за същността и основните класификации на минералните ресурси въз основа на дефиниции и класификации на водещи международни институции. /с.11/ Представена е авторска методика за икономическа оценка на находища от минерални и енергийни ресурси, която е приложена относно латеритно-никелово находище «Бяла река» /с.96/ Представен е опита на Обединеното кралство относно либерализацията на минералната индустрия. /с.160/ Въз основа на актуални институционални теории и модели е разкрит механизма на ефективно договаряне на правото на добив. Въз основа на модела на транзакционните разходи са идентифицирани индикатори за измерване на

ресурсна несигурност, разходи за предварително договаряне, спекулативни загуби и др.
/ с.179/

4. Научни и научно-приложни приноси.

Приносите в публикациите на доц. Радев могат да бъдат групирани в две основни измерения- теоретично и практико-приложно.

В теоретично измерение се очертават следните научни приноси:

1. Задълбочено познаване на икономическата теория в областта на неокласическия и институционален домейн.
2. Успешно моделиране на съвременни икономически процеси при потвърдена изключително висока степен на иконометрични компетентности.
3. Разработване на самостоятелна методология за икономически и екологични оценки .
4. Разработване на модели за потребление на природен газ от домакинствата, както и модел на цената на внос на газа въз основа на сравнителен анализ между Австрия, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Испания, Италия, Обединено кралство, Полша, Румъния, Чешка република, България въз основа на индикатори за всяка от страните за 10-годишен период.
5. Анализ на перспективите пред газовия сектор в Европа въз основа на търсенето на природен газ в условията на либерализация на газовия сектор в Европа и опити за оптимална диверсификация на доставките.

В практико-приложно измерение приносните акценти са:

1. Икономически и екологичен анализ на проекти за изграждане на хранилища на природен газ в 5 хранилища в България, като оценките се основават на реални икономически показатели.
2. Икономическа оценка на латеритно-никелово находище „Бяла река”
3. Привеждане на емпирични доказателства за икономическа оценка на екологичните услуги.

5. Цитирания

Доц. Радев предоставя информация за цитирания в чуждестранни и български издания, в индексирани и реферирани издания, в дисертационни трудове и отзиви от научни конференции като сумарният брой значително надхвърля изискванията по закон.

6.Критични бележки и препоръки

Доц. Радев би могъл да разработи самостоятелна таблица на съответствието, в която да се съпоставят заложените критерии и конкретно постигнатите точкувани от него резултати, което значително би улеснило оценителите.

Основната препоръка е в бъдеще доц. Радев да формира интердисциплинарен екип от български изследователи от различни висши училища и други институти и да инициира разработването на международен проект с европейско финансиране.

Заклучение и предложение.

На базата на постигнатите резултати може да се обобщи, че представените публикации, педагогическата и учебна ангажираност, участието в национални и международни проекти и цитиранията на доц. Юли Тодоров Радев отговарят адекватно на критериите и изискванията, залегнали в Правилник за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България, на Правилата, процедурите и критериите в МГУ „Св. Иван Рилски”, както и на вътрешните правила на катедра „Икономика и управление” за придобиване на академична длъжност „Професор”.

При оценката на съответствието може да се установи пълно съблюдаване на изискванията и надскачане на минималния праг по всички задължителни компоненти - публикации, педагогически опит, участие в икономически конференции и дискусии, разработване на проекти, цитирания.

Публикациите на доц. Радев имат неоспорима изследователска ценност- актуалност на изследваната проблематика, новаторски компонент, комплексно разработена методология от автора, ясни, коректно формулирани и доказани хипотези, практически изводи и препоръки.

Въз основа на всичко изложено давам положителна оценка на комплексното изпълнение на критериите за придобиване на академична длъжност Професор на Юли Тодоров Радев и препоръчвам на уважаемото научно жури също да се присъедини към положителния вот за придобиване на академична длъжност „Професор”.

София, 26.11.2020

Рецензент: **Заличени лични данни**

Съгласно Чл.2 от ЗЗЛД

(проф. д-р Радостина Бакърджиева)